
Toró: Jogos az autonómiaigény

2013. 2. 18.

"Manapság az emberek kisebb mértékben fogékonyak az 1990-es évekre jellemző, többségi populista nacionalizmusra és román körökben is felmerülnek olyan kérdések, mint például a régiók nagyobb fokú önállósága, Erdély autonómiája, sőt függetlensége is." Toró T. Tiborral, az Erdélyi Magyar Néppárt elnökével az autonómia évéről a Krónika napilap közölt beszélgetést.

- A hónap elején lezajlott szatmárnémeti [autonómiakonferencián](#) az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanáccsal (EMNT) és a Székely Nemzeti Tanáccsal (SZNT) közösen az Erdélyi Magyar Néppárt (SZNT) az autonómia évének nyilvánította 2013-at, bejelentve, hogy a cselekvés útját választják az önrendelkezés elérése érdekében. Mit jelent mindez a gyakorlatban, hogyan kívánják tartalommal feltölteni a meghirdetett autonómiaévet?

- A EMNP cselekvő módon részt kíván venni az önrendelkezésre irányuló, erdélyi magyar közakarat felmutatásának fórumán, melyre március 10-én kerül sor Marosvásárhelyen. Emellett tervben van, hogy kéthavi gyakorisággal, vándoregyetemi rendszer keretében mutatjuk be a működő európai autonómiákat az EMNT-vel közösen. Csatlakozunk az európai polgári kezdeményezésekhez is, melyek célja a nemzeti régiók és az őshonos nemzeti kisebbségek esélyegyenlőségének a védelme. Az Erdélyi Magyar Egyeztető Fórum (EMEF), illetve a 2009-ben részlegesen létrejött „erdélyi magyar összefogás” életre keltése, kiterjesztése is kiemelt helyen szerepel a prioritáslistánkon. Az anyaország határain túl élő magyar nemzeti közösségek önrendelkezésének a megvalósítása érdekében folyamatos és érdemi párbeszédet akarunk fenntartani a Kárpát-medencei Magyar Autonómia Tanács (KMAT) keretében. Ebben számítunk a Magyar Állandó Értekezlet (Máért), valamint a Kárpát-medencei Magyar Képviselők Fórumának (KMKF) közreműködésére. Az autonómia éve az EMNT megalakulásának 10. évfordulóján, december 13-án zárul hivatalos formában - a nagygyűlés alkalmával az elért eredményeket összegezzük, valamint további terveinkről és céljainkról készítünk lajstromot.

- A március 10-i marosvásárhelyi tüntetésen túlmenően működő európai autonómiákat kívánnak bemutatni itthon vándoregyetemi rendszerben, autonómiával rendelkező nemzeti közösségekkel vennék fel a kapcsolatot tapasztalatszerzés, modell- és mintakeresés, partneri kapcsolatok kialakítása és politikai támogatás szerzése céljából. Létezik Erdélyre, a Székelyföldre is átvihető külföldi autonómiamodell, vagy a romániai magyarságnak teljesen sajátos programot, cselekvési tervet kell követnie?

- Számunkra, erdélyi magyarok számára a legfontosabb tanulsága a más országokbeli autonómiáknak az, hogy léteznek, hogy működnek, és hogy ténylegesen megoldást nyújtottak az ottani nemzeti közösségek számára. Ezekkel a közösségekkel már felvettük a kapcsolatot, korábban is több alkalommal tájékozódunk, tanultunk a helyszínen az ő példájukból. Viszont a legfontosabb jellemzője a többség-kisebbség viszony effajta békés rendezésének az, hogy nem létezik univerzális recept. Nem létezik olyan modell, amit maradéktalanul átültethetünk egyik helyzetből a másikba. Ez abból adódik, hogy teljesen más, egyedi történelmi, társadalmi vagy akár demográfiai körülményekről van szó például az Åland-szigetek, Dél-Tirol vagy Katalónia esetében, az önrendelkezés kialakításának folyamata pedig helyzetről-helyzetre más útvonalakat, állomásokat és hangsúlyokat követ. Ezért Romániában, Erdélyben - bár a székely autonómiának szinte évezredek hagyománya van -, a 95 év kisebbségi sors után gyakorlatilag a nullától kezdve kell lépésről lépésre végigvinni az autonómiaharcunkat a romániai társadalmi, politikai, gazdasági

adottságok mentén. A harcot itt természetesen nem erőszakos értelemben említem, hiszen mi békés úton, demokratikus eszközökkel kívánunk élni, viszont az autonómiát sehol nem adták ajándékba, és a kisebbségi közösségek – legalábbis kezdetben – mindenhol ellenállásba ütköztek az önrendelkezésük felé vezető úton. Arról van szó tehát, hogy a külföldi példák és modellek alkalmazható elemeire támaszkodva, azokból tanulva és bátorítást nyerve, elindítsunk és végigvigyünk egy olyan sajátos, egyedi folyamatot, amelynek végpontjai a különböző autonómiaformák. Ez egy hosszú és rögös út, amelyen csak következetesen és kitartással lehet végigmenni.

- Kezdeményezni kívánják a székelyföldi területi autonómiastatútum, valamint a személyi elvű (kulturális) autonómiára vonatkozó törvénytervezet parlamenti betervezését. Gondolják, hogy az RMDSZ honatyái közül lesz majd, aki elvállalja ezt a feladatot? Egyáltalán számítanak-e a szövetség együttműködésére az autonómiamozgalom során?

- Az elmúlt két évtizedben két alkalommal nyújtottuk be a bukaresti parlamentben a Székelyföld területi autonómiastatútumára vonatkozó autonómiatervezetet, a kezdeményezés mindkét esetben merev elutasításra talált. Ugyanakkor a személyi elvű, kulturális autonómiára vonatkozó kerettörvény-tervezetünk, amely az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács műhelyében született, még mindig ott porosodik a szenátus valamely fiókjában. Naivság azt hinni, hogy a román törvényhozás ellenvetés nélkül rábólint bármilyen autonómiatervezetre. Viszont a demokratikus küzdelemnek ez az egyetlen útja, amely végül sikert eredményezhet. Ugyanis semmiféle autonómiát nem lehet az ország vezetése, a kormány, a törvényhozás ellenében létrehozni. Ha folyamatában szemléljük az erdélyi magyar önrendelkezési küzdelmet, akkor észre kell vennünk, hogy igenis vannak pozitív hozadécai. Hiszen az erdélyi magyarság önrendelkezési igénye mára olyan téma lett, amelyről nyíltan beszélni és vitázni lehet. Jelenleg sokkal többen vannak azok a román politikusok és véleményformálók, akik képesek higgadtan szemlélni ezt a kérdést, és hajlandók értelmesen vitázni róluk, mint tíz vagy tizenöt évvel ezelőtt. Azt is észrevehetjük, hogy manapság az emberek kisebb mértékben fogékonyak az 1990-es évekre jellemző, többségi populista nacionalizmusra és román körökben is felmerülnek olyan kérdések, mint például a régiók nagyobb fokú önállósága, Erdély autonómiája, sőt függetlensége is. Ha megnézzük, hogy a közvélemény hogyan reagált a székely zászló körül kibombantott botrányra, akkor láthatjuk, hogy például a román sajtóban sok újságíró vagy a közösségi médiában nagyon sok egyszerű román ember beszél elítélően a kormány és a román politikusok székely- és magyarellenes megnyilvánulásairól. Jó kérdés egyébként, hogy az autonómiát a választási küzdelemben gátlástalanul használó RMDSZ a törvényhozásban az ügy mellé áll-e. Én szeretném hinni, hogy lesz olyan magyar képviselő, aki akkor is ezt teszi, ha az RMDSZ csúcsvezetése az erdélyi magyar hatalmi status quo fenntartásában érdekelt, és megpróbálja teljes mértékben figyelmen kívül hagyni azokat a kezdeményezéseket, amelyek nem az RMDSZ-en belülről érkeznek. Így történt ez 2004-ben is. Ez az állapot nem tarthat sokáig, mivel nem lehet egy közösséget túszul ejtve, annak jogos igényeit kihasználva a saját hatalmi és egyéb érdekeket követni. Az elmúlt két évtized alatt az RMDSZ szavazóbázisa egyharmadára csökkent, ez világos jelzés arra, hogy az eddigi kurzus kifulladásra van szükség. De ha szükséges, összegyűjtjük a megfelelő számú támogató aláírást és állampolgári kezdeményezésként indítunk parlamenti offenzívát. Meggyőződésem, hogy közösségünkben megvan erre az erő és az akarat.

- Milyen esélyt lát ezeknek a tervezeteknek az elfogadására olyan körülmények között, amikor a napokban a Ponta-kormány két minisztere is leszögezte: a román balliberális hatalom számára szóba sem jöhet az autonómia kérdése?

- A hatalom természetesen megpróbál politikai, választási tőkét kovácsolni ebből a kérdésből is. Csakhogy a valóság azt mutatja, mint említettem, hogy igenis szóba jöhet és szóba is kerül az autonómia kérdése, a közbeszéd és a társadalmi nyilvánosság szintjén érezhetően kisebb a támogatottsága ennek a hatalmi diskurzusnak, mint korábban. Meglepően higgadt és empatikus véleményekkel lehet találkozni a közbeszédben, ami azt jelzi, hogy jó irányban haladunk. Nem könnyű és nem gyors ez a folyamat, de az a cél, hogy minél több román embert győzzünk meg arról, hogy nem ördögtől való az autonómia, és nem a többségi nemzet ellen irányulnak törekvéseink. Persze mindig lesznek olyanok, akik mereven, körömszakadtáig ellenezni fogják, de a hatalmon levő erők addig fogják bevetni a nacionalista és kisebbségellenes kártyát, amíg ettől politikai és választási előnyöket remélnek. Minél nagyobb azok köre, akik képesek belátni és megérteni az önrendelkezési igényünk jogosságát és veszélytelenségét, annál közelebb kerülünk

ahhoz, hogy csökkenjen vagy akár eltűnjön az ellenséges hatalmi diskurzus.

- Tart-e attól, hogy a székely zászló használata körüli, már államközív terebélyesedett vita ártani fog az önrendelkezés ügyének?

- A székely vagy a magyar nemzeti lobogó használatának betiltása durva és igazságtalan intézkedés. Bármit találnak ki a hatalom boszorkánykonyhájában, nem fognak ennek használatáról leszoktatni minket, igazunk mellett kitartunk. Ugyanakkor talán semmi nem szolgálhatná jobban az ügyet, mint a mostani mesterséges feszültségkeltés. Hiszen az elmúlt néhány nap alatt oly sok fórumon és annyira gyakran és intenzíven beszéltek a székelyekről, a Székelyföldről és általában az erdélyi magyarságról, mint korábban soha. Ez nagyon fontos, akkor is, ha az esetek jelentős részében negatív megközelítésben tárgyalták a kérdést a médiában és a politikában. Azért fontos, mert a közbeszéd középpontjában tartja a nemzeti identitás, az önrendelkezés és végső soron a jogállamiság kérdését, és mivel a témának ez a fajta felvetése arra készíti az embereket, hogy így vagy úgy, de belelássanak a részletekbe, és egyáltalán viszonyuljanak hozzá. Az ilyen esetek kiváló alkalmat szolgáltatnak arra, hogy a román emberek elgondolkodjanak és rájőjjenek: nem lesz vége a világnak, ha egy helyi vagy regionális közösség kinyilváníthatja saját identitását, vagy élve belső önrendelkezési jogával, úgy szervezi saját életét, hogy ezt a közösségi identitást szabadon megélhesse, megvédhesse és átadhassa az utána jövő nemzedékeknek. Az autonómia évének is éppen ez a lényege.